

POGLĄDY I DOŚWIADCZENIA

Marek PYTEL*

POTRZEBY ZMIAN W TAKTYCE DZIAŁANIA PODODDZIAŁÓW WOJSK LĄDOWYCH

Na naszych oczach kończy się epoka industrialna, a zaczyna era dominacji informacji, również w siłach zbrojnych. Systemy zbierania, przetwarzania i wykorzystania bieżących informacji zmniejszą i uczynią wojska lądowe przyszłości lżejszymi – „zamiast ton pancierza, zamiast setek kilogramów bomb i pocisków wystarczy jedno precyzyjne uderzenie i możliwość uchylecia się od riposty przeciwnika” stwierdza adm. Arthur Cebrowski, szef specjalnego Urzędu Transformacji amerykańskich sił zbrojnych. Twierdzi on, iż warto działać szybciej, mniejszymi siłami, uprzedzając czasami rozwój kryzysu, niż później, za pomocą wielkich i kosztownych operacji odtwarzać „status quo”, przywracając rozchwianą równowagę w danym regionie¹.

„Często wykorzystywanym argumentem na korzyść mniejszych sił zbrojnych jest stwierdzenie, że wraz z rozwojem systemów uzbrojenia zmniejsza się niezbędne zagęszczenie sił (współczynnik sił do powierzchni) na polu walki. Jest to prawda w przypadku działań w otwartym terenie, lecz już niekoniecznie w przypadku obszarów zabudowanych, jak i również nie jest to prawdą w przypadku większości zadań związanych z operacjami pokojowymi, które zazwyczaj pochłaniają duże zasoby ludzkie ze względu na rozwijanie sił w większości nie zajętych prowadzeniem działań”- stwierdza Christopher N. Donnelly pełniący od 1989 funkcję specjalnego doradcy Sekretarza Generalnego NATO ds. Europy Środkowej i Wschodniej².

* mjr dypl. Marek PYTEL – Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych

¹ Przegląd Wojsk Lądowych, Nr 10 (568) Październik 2006, s. 5

² N. Christopher Donnelly, *Nowy kształt europejskich sił zbrojnych u progu XXI wieku, cz.2*, [w:] „Nowa Technika Wojskowa” 2003/2, s. 23

Na konferencji państw członkowskich NATO, która odbyła się w Waszyngtonie w 2002 roku wskazano potrzebę budowy doskonale wyposażonych i uzbrojonych sił lekkich, których znaczna część utrzymywałaby wysoki stopień gotowości bojowej i byłyby zdolna do przerzutu poza obszar odpowiedzialności NATO.

Powstała na szczycie w Pradze w listopadzie 2002 roku nowa inicjatywa zwana „praską inicjatywą na rzecz zdolności (PCC –Prague Capabilities Commitment) ma służyć dostosowaniu NATO do nowych zagrożeń, potwierdzonych już wcześniej w nowej koncepcji strategicznej Sojuszu z 2000 roku³. Obecnie istotniejsza jest charakterystyka zagrożeń, czyli mały stopień przewidywalności, duża dynamika rozwoju oraz możliwość pojawienia się napięć w różnych regionach niż ich pochodzenie. Osiągnięcie zdolności w ramach inicjatywy PCC ma dać siłom Sojuszu potrzebną uniwersalność, dzięki której NATO będzie w stanie prowadzić zarówno klasyczne operacje militarne, jak i skutecznie reagować w sytuacjach, gdy będzie się liczyć czas i konieczność przerzutu jednostek w odległe rejony. Powoduje to m.in. konieczność znajomości zasad użycia desantów powietrznych, w tym taktycznych desantów śmigłowcowych, szczególnie w kontekście nowego spojrzenia na ich rolę i wykorzystanie na współczesnym polu walki. Powietrzno – lądowy charakter pola walki będzie bezwzględnie wymagał możliwości zapewnienia odpowiedniej manewrowości, a przy szczupłości wojsk aeromobilnych, konieczne jest, większe niż do tej pory, wykorzystanie taktycznych desantów śmigłowcowych organizowanych na bazie pododdziałów ogólnowojskowych.

Problematyka tworzenia taktycznych desantów śmigłowcowych była podejmowana przez wielu autorów, ale z reguły wiązano ją z działaniem wojsk aeromobilnych (6 BDSz, 25 BKPow). Doświadczenia ostatnich konfliktów zbrojnych i ćwiczeń z udziałem tychże wojsk wskazują, że bardzo szybko tracą one swoją zdolność bojową⁴.

W przyszłości, oprócz doraźnie tworzonych grup desantowo – szturmowych, mogą pojawić się powietrzno – lądowe zgrupowania taktyczne, organizowane w oparciu o bataliony zmechanizowane wzmocnione jednostkami wsparcia, szkolone i zgrywane jeszcze w czasie pokoju⁵.

Najczęściej taktyczne desanty powietrzne (śmigłowcowe) będą organizowane na bazie batalionu zmechanizowanego, posiadającego odpowiednio wyszkolone pododdziały oraz odpowiednie środki walki. Warunkiem zasadniczym użycia tych sił będzie posiadanie odpowiedniej ilości środków transportu powietrznego celem zapewnienia sprawnego przerzutu w rejon działań. Dobór użytych sił i środków będzie ściśle związany z przewidywanymi siłami przeciwnika w danym obszarze oraz przyjętym przez dowódcę wariantem wykonania zadania.

Problem tworzenia taktycznych desantów śmigłowcowych na bazie pododdziałów zmechanizowanych występuje w literaturze przedmiotu jedynie w sposób fragmentaryczny. Wstępna analiza wskazuje na wzrost zainteresowania problematyką prowadzenia działań bojowych przez samodzielne siły w latach 90. Od tego okresu tematyka

³ B. Christopher, *Walka z terroryzmem*, [w:] „Przegląd NATO” wiosna 2003, s. 6

⁴ 60 procent strat 6 BDSz podczas ćwiczenia „Strong Resolve 2002”-jej zdolność bojowa została utrzymana dzięki oddaniu jednego z batalionów kawalerii powietrznej 25 BKPow do dyspozycji dowódcy 6 BDSz

⁵ M. Huzarski, *Zagadnienia taktyki wojsk lądowych*, Toruń 1999, s. 127

ta stała się integralną częścią publikacji zwartych⁶ i przedmiotem artykułów w periodykach fachowych⁷.

Przedstawione opracowania podejmują jednak w niewielkim zakresie samą istotę tworzenia taktycznych desantów śmigłowcowych oraz wymiaru praktycznego prowadzenia przez nie działań bojowych. Jednym z przykładów mogą być próby organizowania i użycia ich w trakcie prowadzonych ćwiczeń⁸. Jednakże rozwiązania przyjmowane w trakcie tychże ćwiczeń podejmowane były zwykle metodą prób i błędów, w oparciu o intuicję oraz posiadane przez oficerów i sztaby doświadczenia. Uwagi i wnioski opracowywane po ich zakończeniu nie mogą być traktowane jako prace całościowe, posiadające charakter naukowy i ujmujące problematykę tworzenia taktycznych desantów śmigłowcowych w podstawowych rodzajach walki.

W wielu wypadkach wiedza na temat użycia i wykorzystania taktycznych desantów śmigłowcowych zdezaktualizowała się. Do głównych przyczyn takiego stanu rzeczy należy zaliczyć:

- wprowadzenie na wyposażenie wojsk nowych rodzajów środków walki (nowe typy śmigłowców);
- potrzebę natychmiastowej reakcji na pojawiające się znane i nieznanne zagrożenia;
- zdolność do reagowania w każdym miejscu, w którym pojawia się zarzewie sytuacji kryzysowej (niekoniecznie militarnej);
- ogniskowy charakter przyszłego pola walki.

Powyższe uwarunkowania jednoznacznie wskazują na potrzebę podjęcia badań w tym obszarze, z uwzględnieniem obecnych i perspektywicznych uwarunkowań środowiska bezpieczeństwa XXI wieku. Mając na względzie wskazaną już szczupłość sił specjalistycznych, szczególnie istotne staje się rozwiązanie problemu użycia pododdziałów typu: kompania zmechanizowana lub batalion zmechanizowany jako taktyczny desant śmigłowcowy, gdyż, jak wynika z wielu ocen, tylko odpowiednio przygotowane pododdziały zmechanizowane wspólnie z komponentem powietrznym, będą zdolne do prowadzenia skutecznych działań w ramach powietrzno – lądowego charakteru pola walki.

Nowa sytuacja geopolityczna wywołała wiele przewartościowań w sferze międzynarodowego bezpieczeństwa, a tym samym w obszarach przewidywanych zadań dla NATO i naszych Sił Zbrojnych. Współczesne zagrożenia wywarły bezpośredni wpływ na uwarunkowania związane ze sposobami wykorzystania oraz możliwościami użycia wojsk lądowych. Modyfikacji uległy także zasady wykorzystania wojsk operacyjnych i obrony terytorialnej.

W obecnej sytuacji, szczególnie pod wpływem zmian technologicznych, weryfikacji ulegają szybkość i tempo działań oraz zasady prowadzenia działań taktycznych. Na współczesnym polu walki, na którym brakuje często widocznego przeciwnika, gdzie nie ma klasycznych obiektów uderzeń dla sił i środków, konieczne jest prowadzenie

⁶ Takich autorów jak: M. Huzarski, Z. Ścibiorek, W. Lidwa, M. Wiatr

⁷ Pisali o nich tacy autorzy jak: M. Huzarski, W. Kaczmarek, W. Lidwa

⁸ Ćwiczenie „Orion – 2000” na bazie bz 4 DZ, oraz Ćwiczenie „Granica – 2002” na bazie KPZ

bardziej dynamicznych i niekonwencjonalnych działań. W tych warunkach informacja staje się strategiczną bronią, a media ważnym instrumentem współczesnej walki, następuje także wzrost znaczenia działań małych grup, a przeciwnik jest „bez kształtu” i stałej formy organizacji działań⁹.

W tych uwarunkowaniach szczególnie istotną kwestią staje się możliwość użycia sił i środków w trzecim wymiarze. Ten wymóg, przy szczupłości sił specjalistycznych, generuje kolejną, ważną przesłankę, to jest konieczność posiadania odpowiednio przygotowanych sił i środków z innych rodzajów wojsk do działań aeromobilnych. Tak więc jednym z istotnych elementów współczesnego pola walki jest kwestia tworzenia i użycia taktycznych desantów śmigłowcowych (TDS) na szczeblu taktycznym z pododdziałów ogólnowojskowych. Skuteczność działania tego typu sił (TDS) będzie uzależniona od wielu czynników. Można do nich zaliczyć odpowiedni sposób przygotowania do tych działań oraz zapewnienie dużej autonomiczności podczas wykonywania zadań bojowych.

Te wymogi są szczególnie istotne wobec szeregu dostrzegalnych trendów, które wskazują na zmiany zachodzące w następujących obszarach:

- czynnik ludzki będzie ustępować miejsca sile ognia;
- ilość i masa ustąpią wobec jakości i precyzji ognia, zalet wyposażenia;
- przeważać będą ci, którzy pierwsi osiągną przeciwnika, zrobią to z dalszego dystansu, szybciej działając, dyslokując wojska i wprowadzając je do walki;
- ogromnie ważne będą: informacja, wywiad-rozpoznanie i proces decyzyjny, który stwarza możliwość działania uprzedzającego.

Wskazane kierunki transformacji współczesnego pola walki wywołują potrzebę dostosowywania oddziałów (pododdziałów zmechanizowanych) do warunków prowadzenia działań taktycznych w rejonach przewidywanych zadań operacyjno - taktycznych. Ponadto wynikają one ze specyfiki przewidywanych do realizacji zadań bojowych, w tym również w wymiarze powietrzno - lądowym¹⁰.

Wiele zachodzących zmian wywołuje także redukcję liczebności wojsk, dostrzegalną w wielu armiach świata. Powoduje to nie tylko zwiększenie obszaru zadań, co prowadzi do mniejszego nasycenia pola walki po obu stronach konfliktu, ale wpływa również na wzrost znaczenia starć w wymiarze powietrzno - lądowym. Należy również pamiętać o wzroście w obecnej chwili, a także w przyszłości, skali i zakresu zadań realizowanych przez wojska lądowe. Możliwe ich wykonanie w wielu wypadkach będzie uzależnione od realizacji działań w wymiarze powietrznym. Ich rola i znaczenie z jednej strony, i szczupłość sił specjalistycznych z drugiej strony, wskazują na potrzebę wykonania manewru pionowego przez odpowiednio przygotowane i przeszkolone pododdziały zmechanizowane. W takiej sytuacji sprawa szybkiego przerzutu, możliwość pojawiania się niespodziewanie w kilku miejscach, szybkiego uderzenia i odskoku wy-

⁹ R. Szpyra, *Sztuka wojenna i sztuka militarna w kontekście współczesnych dylematów, Sztuka wojenna we współczesnych konfliktach zbrojnych-przemiany i tendencje rozwojowe*, [w:] „Materiały z konferencji naukowej z 20.10.2006 r. na AON”, s. 138

¹⁰ Z. Ścibiorek, *Rozważania o obronie*, Warszawa 1993, s. 45

muszać będzie posiadanie komponentu powietrznego i to nie tylko na zasadzie przydzielonego transportu, ale „naturalnej”, stale wykorzystywanej platformy bojowej¹¹.

Wszystkie te przesłanki jednoznacznie wskazują na potrzebę posiadania sił ogólnowojskowych zdolnych do działania jako taktyczne desanty śmigłowcowe. Jednak, we współczesnych uwarunkowaniach, aby umiejętnie zaplanować oraz zorganizować taktyczne desanty śmigłowcowe i skutecznie je wykorzystać, niezbędna jest na wskroś nowoczesna, zweryfikowana naukowo teoria. Biorąc pod uwagę istotne znaczenie samodzielnych zgrupowań w postaci taktycznych desantów śmigłowcowych na polu walki, problematykę tę należy podejmować zarówno w sferze badań, jak i praktyki szkoleniowej. Nie ulega wątpliwości, że jedynie pełne i celowe wykorzystanie walorów bojowych pododdziałów oraz środków walki zwiększy prawdopodobieństwo osiągnięcia sukcesu zarówno w natarciu, obronie, jak również w działaniach opóźniających.

Konieczność prowadzenia tego typu rozważań i zmian wynika z co najmniej dwóch powodów. Po pierwsze, aby dotrzymać kroku naszym sojusznikom, po drugie z konieczności przystosowania Sił Zbrojnych RP do wymogów pola walki XXI wieku. Poszukiwać należy również argumentów, które wskażą kierunek restrukturyzacji armii, aby uzyskać lepsze, sprawniejsze Siły Zbrojne, o nowoczesnych strukturach i bardziej mobilne. Warto zacytować słowa gen. W. Sikorskiego, które zawarł w swojej książce *„Przyszła wojna”*: „... w istocie rzeczy armia jest organizmem złożonym, bardzo wrażliwym, który zepsuć łatwo, a naprawić trudno, łatwo zniszczyć wartości, jakie posiada wojsko w swym obecnym stanie, a nie stworzyć nowych. Wystarczyłoby zresztą zburzyć przez niedojrzałe eksperymenty zaufanie żołnierzy do obowiązującego w państwie systemu wojskowego, ażeby on się stał w razie wojny bezużyteczny¹²”.

Warto wskazać, że obowiązujące regulaminy, podręczniki i wytyczne do szkolenia wojsk zawierają i nakazują potrzebę szerokiego podejmowania działań z użyciem desantów śmigłowcowych. Jednak w wyraźnej sprzeczności do tych zaleceń należy postrzegać stan współczesnej wiedzy z tego obszaru, intensywność i zakres prowadzonych badań naukowych.

Prowadząc rozważania na temat użycia desantów powietrznych w działaniach bojowych wojsk, w pierwszej kolejności należy wyjaśnić, co należy pod tym pojęciem rozumieć. Desant powietrzny to zbrojny pododdział (oddział, zawiązek taktyczny) przetrzucony na teren nieprzyjaciela transportem powietrznym w celu wykonania zadania bojowego polegającego najczęściej na uchwyceniu i utrzymaniu do czasu połączenia się z wojskami, dogodnych rubieży, węzłów komunikacyjnych, mostów i innych ważnych obiektów. Może być zrzucony na spadochronach lub wysadzony z samolotów, śmigłowców, niekiedy też z szybowców. Desanty powietrzne dzielą się na taktyczne, operacyjne i strategiczne. Możliwości użycia desantów powietrznych na polu walki były w znacznym stopniu uzależnione od rozwoju różnego typu środków powietrznych. Poglądy i przewidywania, zarówno polityków, jak i wysokiej rangi dowódców na temat roli i zadań, jakie w przyszłych wojnach może spełniać lotnictwo, były często zawodne.

¹¹ W. Stepek, *Powietrzno – lądowy wymiar działań wojsk lądowych, Sztuka wojenna we współczesnych konfliktach zbrojnych-przemiany i tendencje rozwojowe*, [w:] „Materiały z konferencji naukowej z 20.10.2006 r. na AON”, s. 92

¹² W. Sikorski, *Przyszła wojna*, Warszawa 1984, s. 123

Świadczy o tym opinia marszałka Focha - o małej przydatności i możliwościach lotnictwa do celów wojskowych.

W miarę rozwoju techniki wojskowej konstruowano coraz to nowsze typy aparatów powietrznych. Pojawiły się śmigłowce, które w wielu armiach wykorzystywano nie tylko jako środek transportu powietrznego, lecz także jako wysoce manewrowy środek walki.

Można zatem stwierdzić, że w ciągu ostatniego półwiecza śmigłowiec zrobił zawrotną karierę, ze środka transportu, rozpoznania i łączności, przekształcił się w potężny, manewrowy środek walki o znacznym zasięgu.

Wzrost możliwości śmigłowców w ostatnich latach doprowadził do gruntownej rewizji poglądów na wykorzystanie wojsk aeromobilnych, jak również wyłonił potrzebę organizowania elementu ugrupowania bojowego, który przypominałby grupy szybkie z okresu II wojny światowej i „Zimnej Wojny”, i mógł przemieszczać się drogą powietrzną. W ostatnich latach koła wojskowe wielu państw zaktywizowały przedsięwzięcia zmierzające do wzmocnienia wojsk lądowych, zwracając szczególną uwagę na zwiększenie ich manewrowości, głównie w tzw. trzecim wymiarze.

Zdaniem „natowskiego” kierownictwa wojskowego po zakończeniu II Wojny Światowej, dzięki broni jądrowej, osiągnięto ogromny wzrost siły ognia związków taktycznych i oddziałów, podczas gdy ich ruchliwość wzrosła nieznacznie¹³. W związku z tym, w armiach państw NATO, szczególnie w armii Stanów Zjednoczonych, wielką uwagę przywiązuje się do manewrowych związków taktycznych i oddziałów, które mogą efektywnie wykorzystywać skutki użycia współczesnych środków bojowych oraz wykonywać manewry pionowe.

Istota manewrowości powietrznej polega na zwiększeniu ruchliwości wojsk lądowych w trzecim wymiarze poprzez włączenie w ich skład oddziałów i pododdziałów lotnictwa wojsk lądowych oraz sformowanie związków taktycznych i oddziałów powietrzno - manewrowych.

Bolesław Chocha pisał: „z kół i gąsienic można wycisnąć wiele, ale postęp w tej dziedzinie ma określone granice i nie może nadążyć za możliwościami ognia”¹⁴. Rozwiązania tego problemu wiele armii widzi w ruchliwości powietrznej wojsk lądowych. Tendencje te potwierdzają wnioski z konfliktów oraz ćwiczeń prowadzonych w ostatnich latach. W związku z powyższym, szczególnego znaczenia nabiera problematyka skutecznej walki z wojskami stosującymi „manewr pionowy”.

Bazując na doświadczeniach konfliktów po II Wojnie Światowej, rozpoczęto prace naukowo – badawcze i doświadczalne nad skonstruowaniem doskonalszych typów śmigłowców różnego przeznaczenia i uzbrojenia. Podjęto praktyczne przedsięwzięcia mające na celu doskonalenie już istniejących i tworzenie nowych formacji wojsk lądowych przystosowanych w większym zakresie do prowadzenia skutecznych działań w kontekście powietrzno – lądowego charakteru pola walki. Najcenniejszą zaletą śmigłowca jest możliwość dostarczenia w pożądanym rejon dużych zespołów żołnierzy z niezbędnym wyposażeniem, w stosunkowo krótkim czasie. Również zdolność bojowa

¹³ *Powietrzna manewrowość wojsk lądowych*, [w:] „Wojskowy Przegląd Zagraniczny” 5/1975, s. 17

¹⁴ B. Chocha, *Rozważania o sztuce wojennej*, Warszawa 1984, s. 200

desantowanych pododdziałów jest nieporównywalnie większa niż rozproszonych podczas desantowania z samolotów spadochroniarzy. Ponieważ możliwości śmigłowców nieustannie rosną, można spodziewać się powstania zmechanizowanych wojsk powietrzno-manewrowych lub powstania w wojskach zmechanizowanych odpowiednio przeszkolonych i przygotowanych pododdziałów, które w momencie otrzymania komponentu powietrznego (śmigłowców) będą mogły prowadzić działania aeromobilne.

Prowadzone analizy właściwości walki oraz prognoz rozwoju środków walki i sposobów jej prowadzenia pozwalają stwierdzić, że wzrośnie rola różnorodnego typu działań polegających na wykonywaniu uderzeń na ugrupowanie przeciwnika z powietrza, powszechne stanie się użycie taktycznych desantów powietrznych, wykonywanie rajdów śmigłowcowych i podobnych działań.

Obserwując tendencje rozwoju śmigłowców, można przewidzieć, że ich rola na przyszłym polu walki zwiększy się. Masowe wprowadzenie śmigłowców do uzbrojenia wojsk spowoduje, prawdopodobnie, stopniowe przekształcenie dotychczasowych działań lądowych w działania lądowo-powietrzne. W tych warunkach istota natarcia ulegnie zmianom, bowiem nie będzie się tak jak dotychczas wyrażała tylko w łamaniu oporu przeciwnika od czoła, lecz rozbijaniu elementów jego ugrupowania w głębi z jednoczesnym ruchem wojsk od czoła.

Osiągnięcie podstawowych celów współczesnych działań bojowych zależy w dużym stopniu od możliwości wykorzystania przez wojska szybkości ich działań, a także możliwości i umiejętności wykonania uderzeń na skrzydła i tyły przeciwnika. Takie działania będą możliwe, między innymi, dzięki zastosowaniu i wykorzystaniu transportu powietrznego i wprowadzenia do walki wojsk przewożonych drogą powietrzną. Dlatego w armiach świata poświęca się wiele uwagi problemowi działań lądowo-powietrznych, a w tym między innymi wykorzystywaniu działań desantów powietrznych. Przewiduje się, że również w przyszłości będzie istniała potrzeba przenoszenia działań w głąb ugrupowania przeciwnika, tworzenia ognisk walki, opanowania i utrzymania ważnych obiektów¹⁵.

Zmiany dokonywane w ostatnich latach w strukturach organizacyjnych sił zbrojnych, szczególnie państw zachodnich, wprowadzenie do ich uzbrojenia doskonalszych, nowych środków walki i sprzętu, a także wypracowanie nowych teoretycznych założeń prowadzenia działań powietrzno-manewrowych, wskazują na zwiększenie mobilności taktyczno-operacyjnej wojsk lądowych. Świadczą o tym jednocześnie dokonywane zabiegi organizacyjne i techniczne, zmierzające do wzrostu siły ogniowej wojsk lądowych oraz znacznego zwiększenia ich ruchliwości powietrznej, między innymi poprzez wyposażanie związków taktycznych w najnowsze środki transportu powietrznego, pozwalające prowadzić działania bojowe w sposób lądowo-powietrzny, a więc wysoce dynamiczny i manewrowy.

Środki transportu powietrznego w głównej mierze mają służyć do szybkiego przerzutu pododdziałów wojsk lądowych na tyły przeciwnika, dla wykonania zadań ułatwiających prowadzenie działań zaczepnych przez główne siły wojsk lądowych. Świadczy to również o roli i znaczeniu taktycznych desantów powietrznych w całości kształcie zadań realizowanych przez wojska na polu walki.

¹⁵ B. Sikorski, *Współczesne desanty powietrzne*, Warszawa 1997, s. 3

Jednocześnie analiza doświadczeń z konfliktów zbrojnych i wojen lokalnych prowadzonych po drugiej wojnie światowej potwierdza słuszność stosowania desantów powietrznych i zalet stąd wynikających, wskazuje na konieczność wcześniejszego szkolenia i przygotowania pododdziałów zmechanizowanych do prowadzenia działań aeromobilnych jako TDŚ.

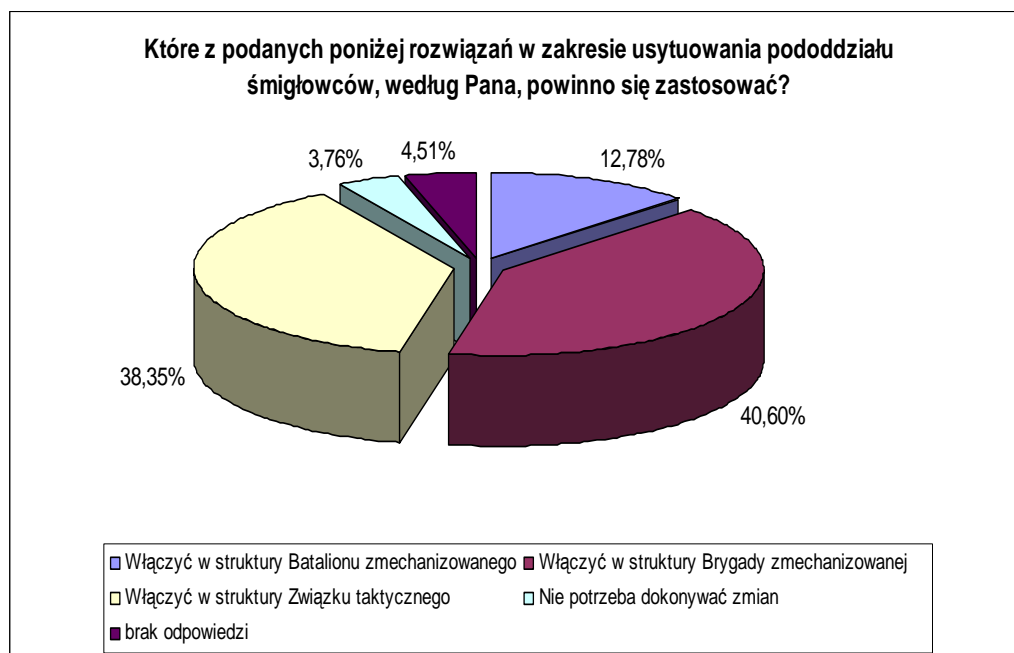
Wnioski

1. Podstawę do prognozowania zmian w założeniach i zasadach prowadzenia działań bojowych stanowi rozwój środków walki zbrojnej. Przeobrażenia w obszarze zadaniowym i wojskowej technice bojowej stwarzają bowiem potrzebę ciągłej weryfikacji obowiązujących reguł.
2. Współczesne poglądy na prowadzenie walki zakładają, że działania wojenne będą prowadzone jako operacje połączone, gdyż konsolidacja wysiłku różnych komponentów działających wspólnie przynosi najlepsze efekty i z całą pewnością mają i będą miały charakter powietrzno - lądowy. W związku z powyższym, istnieje potrzeba przygotowania wojsk do takich działań, w ramach których należy dążyć do atakowania przeciwnika na całą głębokość ugrupowania, stosując wszelkie dostępne siły i środki walki. W takich uwarunkowaniach możliwość zastosowania manewru pionowego, czyli zorganizowanego ruchu wojsk drogą powietrzną w głąb ugrupowania przeciwnika w celu stworzenia tam ognisk walki, stanowi istotny element osiągnięcia powodzenia¹⁶.
3. Analiza charakteru prowadzonych działań taktycznych w lokalnych konfliktach wskazuje na potrzebę szukania nowych rozwiązań w teorii użycia sił i środków do osiągnięcia oczekiwanych rezultatów. Zadaniem, które należy rozwiązać, jest znalezienie sposobów osiągnięcia celów walki szybko, efektywnie i przy minimalnych stratach. Na przykładzie działań śmigłowców oraz desantów śmigłowcowych w wybranych operacjach militarnych, można wyodrębnić dwie zasadnicze koncepcje:
 - desanty śmigłowcowe będą domeną pododdziałów specjalistycznych - aeromobilnych;
 - działania aeromobilne będą prowadzone przez wcześniej odpowiednio przygotowane pododdziały zmechanizowane wraz z komponentem powietrznym w postaci śmigłowców.
4. Teoria organizowania i prowadzenia działań połączonych stanie się jeszcze bardziej realną rzeczywistością, głównie za sprawą masowego wprowadzenia śmigłowców do struktur organizacyjnych szczebla taktycznego. Walka ogólnowojskowa będzie obejmować starcia zbrojne na ziemi i w powietrzu, przy czym należy sądzić, iż te pierwsze pozostaną podstawowymi. Kształtowanie się teorii i praktyki działań połączonych sprawi, że zacierać się będzie granica podziału między obroną i natarciem.
5. Dzięki powszechnemu zastosowaniu śmigłowców, radykalnie zwiększą się możliwości dokonania szerokiego manewru. Pododdziały wyposażone

¹⁶ B. Sikorski, *Manewr...*, op. cit., s. 6

w środki walki tego typu będą najprawdopodobniej stanowić w przyszłości trzon wojsk lądowych i zostaną użyte do :

- przenoszenia walki w głąb ugrupowania bojowego przeciwnika;
- szybkiego zajmowania rejonów kluczowych do prowadzenia walki i osiągnięcia celu działania;
- niszczenia ważnych celów w ugrupowaniu przeciwnika.

Rys.1. Usytuowanie pododdziału śmigłowców

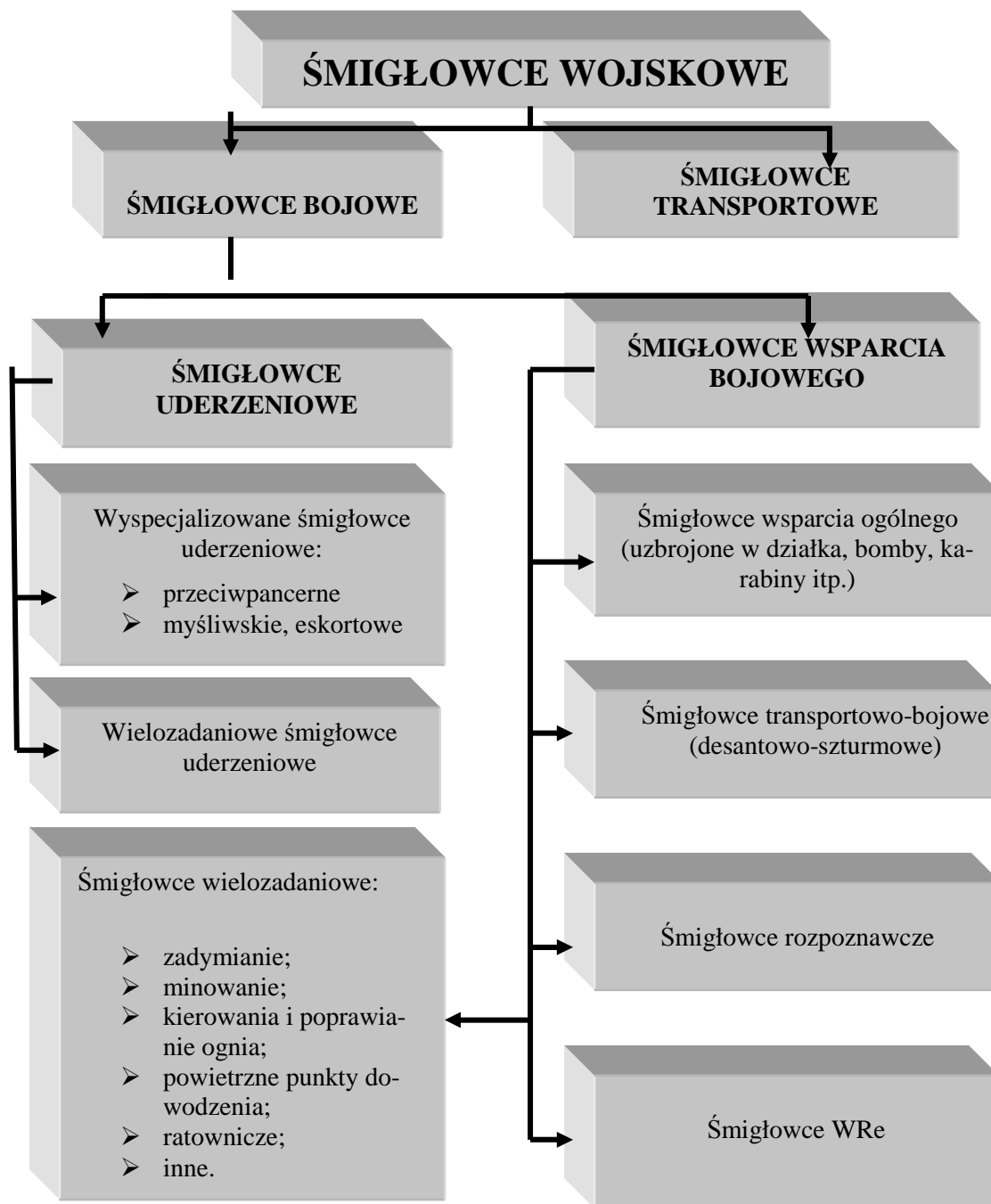
Źródło: Opracowanie własne

6. Prognozy w zakresie charakteru przyszłych, przewidywanych zagrożeń militarnych, przewidują, że lokalne konflikty zbrojne o małej i średniej intensywności, a nie typowe wojny konwencjonalne, będą, prawdopodobnie, podstawową formą realizowania celów ekonomicznych i politycznych¹⁷. W konfliktach tego rodzaju często tylko pododdziały przerzucone w rejon działania drogą powietrzną są w stanie przeciwstawić się przeciwnikowi prowadzącemu działania nieregularne.
7. Analizy licznych materiałów źródłowych dotyczących prowadzenia działań wskazują, iż obecnie coraz częściej przyjmuje się, że na wybranych kierunkach, w określonym miejscu i czasie, należy stworzyć przewagę względną nad przeciwnikiem poprzez koncentrację wysiłku wszystkich sił i środków pozostających w dyspozycji dowódcy związku taktycznego. Można to osiągnąć poprzez użycie pododdziałów rodzajów wojsk, czy też, co jest bardziej wskazane, poprzez użycie sił ogólnowojskowych m.in. desantu śmigłowcowego.

¹⁷ M. Kubiński, *Zmiany w organizacji jednostek desantowo – szturmowych*, [w:] „Materiały z sympozjum” Warszawa 2000, s. 14

8. Przewidywać należy, że wojska lądowe będą ewoluowały w kierunku doskonalenia organizacji struktur pododdziałów i oddziałów do działań bojowych dających możliwość jednoczesnego oddziaływania z ziemi i powietrza. W tym przypadku należałoby mówić o ewolucji lub transformacji struktur uwzględniających m.in. nowe rozwiązania technologiczne.
9. Reasumując, można stwierdzić, że kompania zmechanizowana może występować jako taktyczny desant śmigłowcowy lub grupa desantowo-szturmowa¹⁸, przeznaczona do zniszczenia ważnych obiektów w głębi obrony przeciwnika metodą szturm powietrznego lub po desantowaniu, wykorzystując wsparcie ogniowe śmigłowców bojowych. Obiektami tymi będą wysoko żywotne elementy ugrupowania bojowego przeciwnika. Po zniszczeniu obiektu grupa powraca do ugrupowania sił własnych, po czym przechodzi do wykonania kolejnego zadania lub działań nieregularnych.
10. Batalion zmechanizowany przygotowany jest do wykonywania zadań w każdych warunkach terenowych i pogodowych. Zasadniczymi jego pododdziałami są kompanie zmechanizowane posiadające jednorodną strukturę. Pododdział ten, po wzmocnieniu pododdziałami rodzajów wojsk, stanowić może autonomiczne zgrupowanie taktyczne o dużych możliwościach bojowych.
11. Organizowanie taktycznego desantu śmigłowcowego na szczeblu związku taktycznego jest możliwe, jednak jego działanie i wykonanie zadań wymaga bardzo znaczącego wsparcia przez przełożonego zarówno wysiłkiem elementów naziemnych, jak i powietrznych. Po analizie obecnego stanu lotnictwa wojsk lądowych można dojść do wniosku, że takie działanie jest utrudnione chociażby dlatego, że należałoby dla zabezpieczenia działania takiego zgrupowania wydzielić znaczną część przydzielonego dla związku taktycznego wysiłku lotnictwa wojsk lądowych.

¹⁸ *Taktyka ogólna ...*, op. cit., s. 67

Rys.2. Podział Śmigłowców Wojskowych (wariant)

Źródło: Opracowano na podstawie R. Szustek, D. Kostrzewa, *Śmigłowce w działaniach bojowych kawalerii powietrznej*, AON, Warszawa 1999, s. 10

Tabela 1. Ilość i rodzaj broni występującej na wyposażeniu szwadronowej grupy bojowej (komponent lądowy)

Lp.	TYP BRONI	ILOŚĆ
1.	5,56 mm kbs BERYL	87
2.	5,56 mm kbs BERYL z cel. PCS-6	9
3.	7,62 mm km PK z cel. PCS-6	6
4.	7,62 mm TRG SAKO	3
5.	7,62 mm kbw SWD	6
6.	9 mm PM GLAUBERYT	38
7.	40 mm granatnik PALLAD	6
8.	40 mm RPG 7W	6
9.	73 mm SPG-9W	6
10.	PPK FAGOT	3
11.	Moździerz LM 60	9
12.	GROM	4

Źródło: Opracowano na podstawie: *Książka obsady etatowej szwadronu kawalerii powietrznej – wariant*

Tabela 2 Średnie czasy potrzebne na powtórne wykonywanie zadania przez śmigłowce desantowo-transportowe kawalerii powietrznej

Typ śmigłowca	Skład bojowy	Odległość przelotu pododdziałów kawalerii powietrznej (km)			
		100	150	200	250
Mi-8/Mi-17 z podwieszonym uzbrojeniem	klucz	148/113	176/141	202/169	234/199
	eskadra	208/148	236/176	264/204	294/234
	dywizjon	248/248	276/276	304/304	334/334

Źródło: *Taktyka lotnictwa wojsk lądowych, DWL, Poznań 1983, s. 29.*; *R Szustek, D. Kostrze-wa, Śmigłowce w działaniach bojowych kawalerii powietrznej, AON, Warszawa 1999, s. 86*

Tabela 3. Taktyczne promienie działania i głębokość bojowego oddziaływania śmigłowców desantowo-transportowych kawalerii powietrznej

Lp.	Wariant działań	Typ śmigłowca	Czas wykonywania zadania bojowego w rejonie działań (min)	Rt (km)	Głębokość bazowania (km)	Głębokość oddziaływania bojowego (km)
1	Desantowanie taktycznego desantu śmigłowcowego (czas desantowania – 20 min.)	Mi-8	20	190	80-100	90-110
		Mi-17		200		100-120
2	Działania desantowo-szturmowe: - czas wsparcia z powietrza – 10min. - czas oczekiwania na lądowisku – 50 min.	Mi-8	60	140	80-100	40-60
		Mi-17		150		50-70

Źródło: W. Michalak, *Działania bojowe lotnictwa w operacjach korpusów zmechanizowanych*, AON, Warszawa 1993

Sylwetki i dane taktyczno-techniczne śmigłowców wykorzystywanych w działaniach 25 Brygady Kawalerii Powietrznej

Fot. 1 Śmigłowiec Mi-24 D na lądowisku

Źródło: Galeria fotografii 25 Brygady Kawalerii Powietrznej – www.kawaleria.pl

Tabela 4. Dane taktyczno-techniczne śmigłowca Mi-24

Liczba miejsc desantu	8-10
Max. pułap lotu	4500 m
Min. prędkość lotu	50 km/h
Max. prędkość lotu	260 km/h
Max. prędkość pionowa	9,6 m/s
Max. zasięg	400 km
Max udźwig	2500 kg

Fot. 2 Śmigłowiec W3-W Sokół na lotnisku w m. Nowy Glinnik

Źródło: Galeria fotografii 25 Brygady Kawalerii Powietrznej – www.kawaleria.pl

Tabela 5. Dane taktyczno-techniczne śmigłowca W3-W Sokół

Liczba miejsc desantu	10
Max. pułap lotu	4500 m
Min. prędkość lotu	50 km/h
Max. prędkość lotu	260 km/h
Max. prędkość pionowa	8,4 m/s
Max. zasięg	520 km
Max. udźwig	1500 kg

Fot. 3 Śmigłowiec Mi-8 podczas desantowania plutonu kawalerii powietrznej w czasie szkolenia poligonowego na OSP Nowa Dęba

Źródło: Galeria fotografii 25 Brygady Kawalerii Powietrznej – www.kawaleria.pl

Tabela 6. Dane taktyczno-techniczne śmigłowca Mi-8

Liczba desantu	24
Max. pułap lotu	4500 m
Min. prędkość lotu	50 km/h
Max. prędkość lotu	260 km/h
Max. prędkość pionowa	6,4
Max. zasięg	465 km
Max. udźwig	3000 kg